

УДК [792.82.071.2:78.085.5](477:100)"20"
DOI 10.32461/2226-3209.2.2024.308384

Цитування:

Бондар Б. Ю. Роль балетного мистецтва України в контексті формування світової танцювальної культури XXI століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 2. С. 175–180.

Бондар Богдана Юрївна,
аспірантка Львівського національного
університету імені Івана Франка
<https://orcid.org/0000-0001-5774-9301>
Bohdana.Bondar@lnu.edu.ua

Bondar B. (2024). The Role of Ballet Art in Ukraine in the Context of the Formation of World Dance Culture of the XXI Century. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 175–180 [in Ukrainian].

РОЛЬ БАЛЕТНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СВІТОВОЇ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ XXI СТОЛІТТЯ

Метою статті є визначення вагомого внеску українського балетного мистецтва для розвитку світової танцювальної культури. Виявити проблеми які постають перед українськими театрами в такий непростий час, та можливості для створення нових національних сучасних вистав. **Методологія дослідження** ґрунтується на застосуванні загальнонаукових методів, а саме: системного аналізу, що дало можливість проведення аналітичного розгляду проблем українського балетного театру, становлення нових балетних вистав у широкому світовому значенні. Вивчення практичного виконання балету в Україні через спостереження та інтерв'ю з хореографами, артистами та іншими фахівцями галузі культури та мистецтва. Аналіз сучасного стану та ролі українського балету, його взаємодії зі світовою танцювальною сценою, руйнування застарілих та нав'язаних країною агресором для світу думки про «незамінну класику Чайковського». **Наукова новизна полягає** у окресленні та узагальненні балетних прем'єр Київської опери, Львівського національного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької та Київ модерн балету, їх вплив для розвитку українського балетного театру. Та доведено, що українська танцювальна культура не стоїть на місці, а розвивається з сучасними світовими трендами, пропагує національну свідомість, розкриває унікальність власної культури яка була забута та розкриває її з абсолютно нової та сучасної сторони. **Висновки.** У світовій танцювальній культурі XXI ст. постає нове уявлення та сприйняття про український балет. З його національними особливостями, характерними відмінностями від сталого зросійщеного репертуару та чудовою музикою українських композиторів. Театри в нелегкі для країни часи, намагаються роботи на максимум від себе, аби не дати занепасти мистецтву та артистам. Створення нових робіт на українській сцені надважлива місія. Є багато труднощів з якими стикається театри: це і постійні тривоги, обстріли, стрес, брак артистів, фінансова сторона, але коли є бажання та є ця енергія у всього творчого колективу – успіх забезпечений. У цій статті ми розглянули лише три театри: Київську оперу, Київ модерн балет та Львівський національний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької і вже скільки нових та цікавих прем'єр з'явилося на українському театральному просторі, але звичайно, що по усій Україні набагато більше ще прекрасних нових танцювальних робіт, які варто переглянути та оцінити важливість їх створення саме тут і зараз.

Ключові слова: хореографія, мистецтво, танець, балет, театр, режисура, творчість, культура, танцювальна культура, Артем Шошин, Раду Поклітару, Сергій Кон, Георгій Ковтун.

Bondar Bohdana, Postgraduate Student, Ivan Franko National University of Lviv

The Role of Ballet Art in Ukraine in the Context of the Formation of World Dance Culture of the XXI Century

The purpose of the article is to determine the significant contribution of Ukrainian ballet art to the development of world dance culture. To identify the problems faced by Ukrainian theatres in such a difficult time and the opportunities for creating new national contemporary performances. **The research methodology** is based on the application of general scientific methods, namely: system analysis, which made it possible to conduct an analytical consideration of the problems of Ukrainian ballet theatre, the formation of new ballet performances in a broad global sense. Study of the practical performance of ballet in Ukraine through observations and interviews with choreographers, artists, and other specialists in the field of culture and art. Analysing the current state and role of Ukrainian ballet, its interaction with the world dance scene, and the destruction of the outdated idea of Tchaikovsky's "irreplaceable classics" imposed by the aggressor country on the world. **The scientific novelty** is to outline and summarise the ballet premieres of the Kyiv Opera, the Solomiya Krushelnyska Lviv National Opera and Ballet Theatre and the Kyiv Modern Ballet, and their impact on the development of Ukrainian ballet theatre. It is proved that Ukrainian dance culture does not stand still, but develops in line with modern

world trends, promotes national consciousness, reveals the uniqueness of its own culture that has been forgotten and reveals it from a completely new and modern perspective. **Conclusions.** In the world dance culture of the twenty-first century, a new idea and perception of Ukrainian ballet is emerging. With its national peculiarities, characteristic differences from the established Russianised repertoire and wonderful music by Ukrainian composers. In these difficult times for the country, theatres are trying to do their best to keep art and artists alive. Creating new works on the Ukrainian stage is a crucial mission. There are many difficulties faced by theatres: constant anxiety, shelling, stress, lack of artists, financial issues, but when there is a desire and energy in the entire creative team, success is assured. In this article, we have considered only three theatres: Kyiv Opera, Kyiv Modern Ballet and Lviv National Theatre of Opera and Ballet named after Solomiya Krushelnytska, and we have already seen how many new and interesting premieres have appeared on the Ukrainian theatre scene, but of course there are many more wonderful new dance works all over Ukraine that are worth watching and appreciating the importance of creating them right here and now.

Keywords: choreography, art, dance, ballet, theatre, directing, creativity, culture, dance culture, Artem Shoshin, Radu Poklitaru, Serhiy Kohn, Georgiy Kovtun.

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, на фоні глибоких соціокультурних трансформацій, особливо для України в останні 10 років, постає велика потреба для просування власної автентичної культури, зокрема і в балетних сучасних постановках. Проблематика дослідження полягає у визначенні взаємодії українського балету із світовою танцювальною культурою. Визначено, які виклики та можливості відкриваються для українських балетмейстерів, артистів та для самої культури України. Проаналізовано які меседжі має нести балетне мистецтво України аби змінити застарілу думку про наш балет. Потрібно дослідити сучасні постановки на базі Київської опери, Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької та Київ модерн балету за останні чотири роки.

Аналіз досліджень і публікацій. Опрацьовані збірники наукових праць, дисертаційні роботи, монографії та статті присвячені українській танцювальній культурі, зокрема у науковому дослідженні П. Білаш розглянув визначення особливості розвитку української хореографії початку ХХ ст., зазначивши «Розвиток національного театру сприяв формуванню фольклорно-сценічної та народно-класичної знакових хореографічних систем використання у виставах народної танцювальної лексики» [3, 169]. М. Загайкевич у своїй праці дослідила роль музики в хореографічній постановці, що створює єдиний нерозривний тандем розкриваючи усю смислову задумку балетмейстера. М. Загайкевич зазначила: «При... аналізі ...синтетичних художніх явищ для глибокого розуміння їх суті та закономірностей розвитку буває корисним зосередити увагу на окремих складових частинах цілого, на притаманних лише їм індивідуальних особливостях і характерних рисах» [5, 230].

Значний внесок для визначення та розвитку українського балету зробив Ю. Станішевський у своїх монографіях «Балетний театр України: 225 років історії» [16], «Український балетний театр: історія і сучасність» [17] він розглянув розвиток балетного театру України з кінця ХVІІІ до початку ХХІ ст., діяльність українських балетмейстерів та відомих танцівників, визначив основні риси національної вистави. Також О. Плахотнюк зазначив у своїй праці, що сучасне хореографічне мистецтво тільки починає свій розвиток і має пройти час, коли воно «сформується у певний культурний шар хореографії зі своїми канонами і законами» [13, 80].

Важливість висвітлювати зміни та розвиток національного танцювального мистецтва – надважлива місія і сучасних дослідників.

Метою статті є визначення вагомого внеску українського балетного мистецтва для розвитку світової танцювальної культури. Виявити проблеми які постають перед українськими театрами в такий непростий час, та можливості для створення нових національних сучасних вистав.

Виклад основного матеріалу. Національна культура – як факт прояву національного художнього мислення. Без культури немає країни, немає її етнографічної унікальності, особливості та самосвідомості. Надзвичайно важливо підтримувати вже сталі українські балетні вистави як «Лісова пісня», «Лілея», так і відновлювати або створювати абсолютно новий сучасний балетний продукт, який буде зацікавлювати і на світовому рівні.

В останні 10 років Україна переживає надзвичайно важкі роки, як просто для життя так і в культурному розвитку, але це саме той час змін і культурні діячі хапаються за цю можливість відхреститися від російської пропаганди, яка навіть з років Незалежності все одно впливала на нашу культуру, та забути її назавжди. Ставити і відроджувати те, рідне, що було забуто або й зовсім ставити щось нове і

цікаве для українського й світового глядача. Якомога скоріше відійти від старих стандартів, залучати креативних та молодих українських діячів, щоб віднайти ту саму нову та сучасну українську національну культуру. Мова також буде йти і про саме визначення «національної балетної вистави» в якій дійсно переданий український сюжет, чи то написаний автором чи запозичені сюжети з усної народної творчості. Як зазначає Король Анастасія у своїй статті про саме визначення «національної балетної вистави»: «Узагальнено визначення формулюємо таким чином: «українська національна балетна вистава» – це балетна вистава, насичена елементами національної ідентифікації (світогляд, етичні, естетичні, психологічні особливості тощо); партитура з елементами народного мелосу; хореографія побудована на поєднанні/синтезі класичного танцю й українського танцювального фольклору» [2, 149]. Зараз дуже важливо висвітлювати і розвивати етнічне мистецтво у сучасному українському театрі.

Так у своїй праці О. Плахотнюк висвітив вистави національного значення за творами Тараса Григоровича Шевченка «Декілька видатних балетмейстерів отримали натхнення від поезії Т. Г. Шевченка. Але варто зауважити, що, на відміну від драматичного театру, балетний театр у міру об'єктивних і суб'єктивних причин досить мало використовував твори поета для сюжетів хореографічних вистав. Та все ж доцільно відзначити роботи балетмейстерів, зокрема Галини Березової, Євгена Вігілева, Вахтанга Вронського, Германа Ісупова, Роберта Візиренко-Клявіна, Анатолія Шекери» [14, 171]. Варто зазначити, що взагалі історично так склалось, що балетних вистав на українську тематику було дуже мало, а до сучасності дійшли одиниці. Тому, відродження та створення українського танцювального мистецтва для світу таке важливе з усіх сторін – аби заявити про свою автентичність, особливість та унікальність.

На прикладі Київської опери (Київського муніципального академічного театру опери та балету для дітей та юнацтва) можна переглянути сучасні постановки опер та балетів. За останні 2 роки відбулися 2 яскраві прем'єри у цьому театрі: мюзикл «Піноккія» композитора Бориса Севастьянова [8] та балет «Сойчине крило» на музику Анатолія Кос-Анатольського та балетмейстера Георгія Ковтуна [9]. На кожній із цих вистав хочеться зупинитися окремо.

Цікава прем'єра стала вистава – мюзикл «Піноккія». Театр проводив прозорий конкурс композиторів які б створили сучасну українську виставу і його переможець став Борис Севастьянов. Автором лібрето виступив Дмитро Тодорюк, режисером Віталій Пальчиков. «Наша перша у світі лялькова дівчинка Піноккія – нерозважлива і смілива, бунтівниця і новаторка, наївна і витівниця. Дерев'яна мала від початку забере вас у вир свого творчого зростання, дивуватиме шаленими забавами, підкорить нестримною харизмою і остаточно полюбиться» [8]. Ось як режисер вистави Віталій Пальчиков розказує про нову виставу: «Головний меседж, який цей мюзикл має донести глядачу – завжди треба залишатися людиною. Людина без душі – це не людина. За кожен свій вчинок потрібно нести відповідальність. “Піноккія” – про багаті сімейні цінності, про стосунки між батьком і дочкою, про стосунки між людиною і соціумом» [1].

Та наступною прем'єрою став балет «Сойчине крило» на забуту музику Анатолія Кос-Анатольського, партитура яка пролежала у стінах Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької 65 років. Над постановкою вистави працював відомий хореограф-балетмейстер Георгій Ковтун, який став і автором лібрето за мотивами новели Івана Франка. Прекрасна музика А. Кос-Анатольського знову зазвучала на сцені, прикро розуміти, що цей шедевр так довго пролежав на полиці.. «Про що ця вистава? Заради чого сьогодні мовою музики і танцю театр оповідає цю історію? Нам не довелося довго шукати відповідь на це питання. Сам час вклав нам – авторам вистави і її виконавцям – ключ до прочитання цього сюжету. Страшна війна, на яку довелося сьогодні постати українському народові, розкрила нам сенс новели Франка. Це історія про повернення до рідного дому! Цей сюжет – про повернення втраченого раю!» [9].

Вистава була готова вже за два місяці після початку її постановки з нуля, артисти чули музику вперше і потребувалась особлива уважність до деталей на які наголошував балетмейстер Георгій Ковтун «На думку хореографа, твір підкорив його своєю мелодійністю, насиченою трагічністю та колоритом національного фольклору. Тож у цій постановці використовується різноманітна мозаїка танцювальних стилів, що гармонійно поєднуються в одне ціле» [18].

Над музичною редакцією працював народний артист України, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка, диригент-постановник Василь Василенко. Чудові декорації Андрія Злобіна, які талановито втілив Ярослав Бринь абсолютно прекрасно довершили виставу: «Перетворили невелику сцену на дивний простір безмежних зимових гір – і глядачі поринули у мандри в простір і передгір'я Карпат, і в шинок, і на далекий схід. Неймовірні костюми художника Дмитра Куряти ніби оживили сойку та створювали відчуття і український колорит на сцені» [15]. Прем'єра вистави пройшла надзвичайно успішно, білети були викуплені ще за 2,5 тижні до перших показів «Ми маємо власну культуру та неймовірну нематеріальну спадщину, яку роками хотіла спашлюжити російська федерація. Але зараз все змінилось, і комуністичні та радянські наративи відходять на другий план. У київських театрах ми показуємо на Різдво та новорічні свята щось своє – українське та самобутнє. Так, на сцену Київської опери після довготривалої перерви повернувся балет «Сойчине крило» Анатолія Кос-Анатольського на сюжет новели Івана Франка... Київська культура продовжує дивувати та витісняти нав'язані росією, срер традиції та норми», – наголосила заступниця голови КМДА Ганна Старостенко [19].

Перейдемо до театру «Київ модерн балет» який представив чудові прем'єри про які хочеться згадати – «ДискриміНАЦІЯ» та «За хвилину до Різдва». Балет «ДискриміНАЦІЯ» поставлений на музику Г. Ф. Генделя та В. В. Сильвестрова та розповідає про декілька історій, які розкривають суть різних видів дискримінації. З опису вистави стає зрозуміло про що йде мова, але кожен глядач знайде щось своє під час перегляду, так як і усі постановки Радю Поклітару дуже цікаві, з підтекстами, абсолютно неординарні та ефектні: «Ось така суха назва – “ДискриміНАЦІЯ”, яка немов говорить: зараз покажуть багато болю, і тобі буде сумно. Але завіса підіймається, а на сцені – магія, яка представляє проблему під таким кутом, що виявляється, все не так погано. Вміло розставлені іронічні акценти не применшують проблему, а дозволяють полегшити сприйняття. Вони немов говорять – багато що залежить від тебе і від того, як ти ставишся до цієї проблеми. А вся ця хореографічна магія складається з кількох яскравих історій» [6].

Вистава «За хвилину до Різдва» була представлена глядачам як раз до цього прекрасного свята та пізніше показана блоками

замість звичних «Лускунчиків». Балет поставлений на музику К. Сен-Санса та Carol of the Bells, хореографом виступив Сергій Кон, авторкою лібрето Оксана Юджель (Тараненко) [7].

Сам балет це наче подорож до від реального життя до світу магії та ілюзії. Чи зможе головний герой відрізнити вигадане від реальності, чи пройде усі ті магичні випробування та подолати страхи? «Кожен крок до пошуку відповідей на ці питання наповнений вірою в дива, натхнення та величезної любові до Різдва» [7].

Перейдемо до Львівського національного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької який невпинно робить цікаві постановки та проекти для української культури. Зокрема відновлено найстаріший світовий балет «Даремна обережність» на музику Петера Гертеля, а також вставні номери Адольфа Адана та Фердинанда Герольда, хореограф-постановник Сергій Бондур, лібрето Жана Доберваля у редакції Василя Вовкуна та Сергія Бондура. Це прекрасна світова класика, з чудовим легким та світлим сюжетом. Такі вистави також повинні бути у репертуарі театру, бо це вистава яка йде у багатьох театрах світу і претендує стати класичною візитівкою театру. «Для Львівської національної опери балет «Даремна обережність» є однією з невід'ємних вистав репертуару, починаючи з середини минулого століття. Вперше він був поставлений на сцені театру у 1949 році. Диригентом постановки став Ярослав Вошак, балетмейстером – Марк Цейтлін, художником – Федір Нірод. Ця постановка йшла в театрі з успіхом понад 30 років. Ще одне творче прочитання було презентовано командою театру в 1983-му році. До реалізації постановки долучилися диригент Іван Юзюк, балетмейстер Герман Ісупов та художник Тадей Риндзак [10].

Наступною гучною прем'єрою в театрі стала вистава «Тіні забутих предків» історія про земне та небесне кохання за повістю Михайла Коцюбинського, яка дійсно стала національною сучасною виставою. Балетмейстером-хореографом став молодий та талановитий Артем Шошин, музика Івана Небесного, лібрето Василя Вовкуна [11].

Напочатку роботи над «Тінями забутих предків» Василь Вовкун запропонував написати музику Мирославу Скоріку, генію української музики, але на жаль маєсто Мирослав Скорик пішов у засвіти і музику до вистави написав його учень Іван Небесний. Сюжет балету наближений до повісті Михайла Коцюбинського, але містить трохи більше

казковості та містики. «У постановці ми тяжіємо не до етнографічної візуалізації, а до глибокого філософського осмислення проблеми злопомсти, кола зла. Єдина можливість розірвати це коло – відповісти на зло добром. Саме так і чинять Іван та Марічка – і перетворюють ворожнечу на справжню любов. Щире, безоглядне кохання є самою сутністю життя, воно виявляє найвищу красу людини» – характеризує концепцію постановки керівник театру Василь Вовкун [4].

Для хореографа Артема Шошина це стала дуже цікава постановка, про стилістичні напрями хореографії балетмейстер говорить так: «Хореографічна лексика втілена у жанрі контемпорарі, який в нас в Україні ще називають неокласикою. Тобто вона поєднуватиме класичні елементи балету, модерну, власне контемпору та навіть вкраплення українських хореографічних елементів (у мінімалістичному дусі). Глядач побачить на сцені поєднання різних стилів. Ми хотіли втілити цю повість насамперед сучасно, по-своєму продемонструвавши власне бачення цього класичного твору та відкидаючи звичні шаблони» [12]. На жаль, частину балету Артему Шошину довелося ставити в онлайн режимі. Його асистенткою стала Тетяна Куруоглу – артистка балету «Київ модерн балет». У підсумку, балет «Тіні забутих предків» - це нове, сучасне, масштабне дійство, яке захоплює глядача усією картинкою, що відбувається на сцені оздобленою прекрасною музикою Івана Небесного. Такі вистави – це необхідність для росту української балетної культури, для артистів та самих глядачів.

Наукова новизна полягає у окресленні та узагальненні балетних прем'єр Київської опери, Львівського національного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької та Київ модерн балету, їх вплив для розвитку українського балетного театру. Та доведено, що українська танцювальна культура не стоїть на місці, а розвивається з сучасними світовими трендами, пропагує національну свідомість, розкриває унікальність власної культури яка була забута та розкриває її з абсолютно нової та сучасної сторони.

Висновки. У світовій танцювальній культурі XXI ст. постає нове уявлення та сприйняття про український балет. З його національними особливостями, характерними відмінностями від сталого зросійщеного репертуару та чудовою музикою українських композиторів. Театри в нелегкі для країни часи, намагаються роботи на максимум від себе, аби не дати занепасти мистецтву та артистам.

Створення нових робіт на українській сцені надважлива місія. Є багато труднощів з якими стикається театри: це і постійні тривоги, обстріли, стрес, брак артистів, фінансова сторона, але коли є бажання та є ця енергія у всього творчого колективу – успіх забезпечений. У цій статті ми розглянули лише три театри: Київську оперу, Київ модерн балет та Львівський національний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької і вже скільки нових та цікавих прем'єр з'явилося на українському театральному просторі, але звичайно, що по усій Україні набагато більше прекрасних нових танцювальних робіт, які варто переглянути та оцінити важливість їх створення саме тут і зараз.

Література

1. «Глобальні теми та яскраві костюми»: режисер Київської опери Віталій Пальчиков про новий мюзикл «Піночкія». URL: <https://kyivoperatheatre.com.ua/globalni-temy-ta-yaskrivi-kostyumu-rezhyser-kyivivskoyi-opery-vitalij-palchukov-pro-novuj-muzykl-pinokkiya/> (дата звернення: травень 2024).
2. Король А. Українські балети як етномаркери. *Танцювальні студії*. 2019. № 2 (2). С. 149–157. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188815> (дата звернення: травень 2024).
3. Білаш П. Балетмейстерське мистецтво і становлення української сценічної хореографії у контексті розвитку європейської художньої культури 10–30-х рр. XX ст.: дис. ... канд. мистецтвозн.: 17.00.01. Київ, 2004. 169 с.
4. Гуцульський модерн на Львівській сцені. URL: https://zaxid.net/gutsulskiy_modern_na_lvivskiy_stseni_n1575594 (дата звернення: травень 2024).
5. Загайкевич М. Українська балетна музика. Київ : Наук. думка, 1969. 230 с.
6. Київ модерн балет. Дискримінація – інший погляд. URL: <https://kyivmodernballet.com/news/media/dyskryminatsiia-inshyi-pohliad> (дата звернення: травень 2024).
7. Київ модерн балет. Репертуар. «За хвилину до Різдва». URL: <https://kyivmodernballet.com/theater/repertoire/42> (дата звернення: травень 2024).
8. Київська опера. Піночкія. URL: <https://kyivoperatheatre.com.ua/show/pinokkiya/> (дата звернення: травень 2024).
9. Київська опера. Сойчине крило. URL: <https://kyivoperatheatre.com.ua/show/sojchyne-krylo/> (дата звернення: травень 2024).
10. Львівська опера. Даремна обережність. URL: <https://opera.lviv.ua/shows/daremna-oberezhnist/> (дата звернення: травень 2024).
11. Львівська опера. Тіні забутих предків. URL: <https://opera.lviv.ua/shows/tini-zabutyh-predkiv/> (дата звернення: травень 2024).

12. Новий український балет у Львівській опері. URL : <https://zbruc.eu/node/117042> (дата звернення: травень 2024).

13. Плахотнюк О. Стили та напрямки сучасного хореографічного мистецтва: навчально-метод. посіб. для студій сучасної хореографії, мистецьких шкіл, центрів творчості дітей та юнацтва, інших типів позашкільних навчальних закладів. Львів : ЦТДЮГ, 2009. 80 с.

14. Плахотнюк О. Творчість Тараса Григоровича Шевченка на балетній сцені. *Вісник Львівського університету Мистецтвознавство*. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. Вип. № 15. С. 171–176. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/artstudies/article/view/3171> (дата звернення: травень 2024).

15. Прем'єра балету «Сойчине крило» у Київській опері впевнено збирає аншлаги. URL: <https://kyivoperatheatre.com.ua/premyera-baletu-sojchynе-krylo-u-kyivskij-operi-vpevnenо-zbyraye-anshlagу/> (дата звернення: травень 2024).

16. Станішевський Ю. Балетний театр України: 225 років історії. Київ : Муз. Україна, 2003. 440 с.

17. Станішевський Ю. Український балетний театр: історія та сучасність. Київ : Муз. Україна, 2008. 441 с.

18. У Київській опері до різдвяних свят представлять прем'єру балету «Сойчине крило». URL: <https://kyivoperatheatre.com.ua/u-kyivskij-operi-do-rizdvyanyh-svyat-predstavlyat-premyeru-baletu-sojchynе-krylo/> (дата звернення: травень 2024).

19. Українська класика повертається: в Київській опері на Подолі відбулася прем'єра балету «Сойчине крило». URL: <https://kyivoperatheatre.com.ua/ukrayinska-klassyka-povertayetsya-v-kyivskij-operi-na-podoli-vidbulasya-premyera-baletu-sojchynе-krylo/> (дата звернення: травень 2024).

References

1. "Global Themes and Colourful Costumes": Vitaly Palchikov, Director of the Kyiv Opera, on the New Musical Pinocchio. Retrieved from: <https://kyivoperatheatre.com.ua/globalni-temy-ta-yaskravi-kostyumu-rezhyser-kyivskoyi-opery-vitalij-palchikov-pro-novuj-myuzykl-pinokkiya/> [in Ukrainian].

2. Korol, A. (2019). Ukrainian Ballets as Ethnobrands. *Dance Studies*, 2(2), 149–157. <https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188815> [in Ukrainian].

3. Bilash, P.(2004). Ballet Master's Art and Formation of Ukrainian Stage Choreography in the Context of the Development of European Artistic Culture in the 10s-30s of the 20th Century. Extended Abstract of Candidate's Thesis. Kyiv [in Ukrainian].

4. Hutsul Art Nouveau on the Lviv Stage. Retrieved from:

https://zaxid.net/gutsulskiy_modern_na_lvivskiy_stseni_n1575594 [in Ukrainian].

5. Zahaikivych, M. (1969). *Ukrainian Ballet Music*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Discrimination against a Different View. Retrieved from: <https://kyivmodernballet.com/news/media/dyskryminat-siia-inshyi-pohliad> [in Ukrainian].

7. Kyiv Modern Ballet. Repertoire. Retrieved from: <https://kyivmodernballet.com/theater/repertoire/42> [in Ukrainian].

8. Kyiv Opera Theatre. Pinokkiya. Retrieved from: <https://kyivoperatheatre.com.ua/show/pinokkiya/> [in Ukrainian].

9. Kyiv Opera Theatre. Jays Wing. Retrieved from: <https://kyivoperatheatre.com.ua/show/sojchynе-krylo/> [in Ukrainian].

10. Lviv Opera. False Precaution. Retrieved from: <https://opera.lviv.ua/shows/daremna-oberezhnist/> [in Ukrainian].

11. Lviv Opera. Shadows of Forgotten Ancestors. Retrieved from: <https://opera.lviv.ua/shows/tini-zabutyh-predkiv/> [in Ukrainian].

12. New Ukrainian Ballet at the Lviv Opera. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/117042> [in Ukrainian].

13. Plakhotniuk, O.(2009). Styles and Directions of Modern Choreographic Art. Lviv [in Ukrainian].

14. Plakhotniuk, O. (2014). The Work of Taras Shevchenko on the Ballet Stage. *Bulletin of Lviv University. Series of Art History*, 15, 171–176. Retrieved from: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/artstudies/article/view/3171> [in Ukrainian].

15. Premiere of the Ballet "The Jaywing's Wing" Confidently Selling Out. Retrieved from: <https://kyivoperatheatre.com.ua/premyera-baletu-sojchynе-krylo-u-kyivskij-operi-vpevnenо-zbyraye-anshlagу/> [in Ukrainian].

16. Stanishevskiy, Yu. (2003). *Ballet Theatre of Ukraine: 225 Years of History*. Kyiv [in Ukrainian].

17. Stanishevskiy, Yu. (2008). *Ukrainian Ballet Theatre: History and Modernity*. Kyiv [in Ukrainian].

18. Kyiv Opera to Present Premiere of Ballet "The Jay's Wing" for Christmas holidays. Retrieved from: <https://kyivoperatheatre.com.ua/u-kyivskij-operi-do-rizdvyanyh-svyat-predstavlyat-premyeru-baletu-sojchynе-krylo/> [in Ukrainian].

19. Ukrainian Classics are Back: Premiere of the Ballet "The Jay's Wing" Took Place at the Kyiv Opera House on Podil. Retrieved from: <https://kyivoperatheatre.com.ua/ukrayinska-klassyka-povertayetsya-v-kyivskij-operi-na-podoli-vidbulasya-premyera-baletu-sojchynе-krylo/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.04.2024
Отримано після доопрацювання 09.05.2024
Прийнято до друку 20.05.2024